

OCTAVIANUS AUGUSTUS

Un bust de marmură reprezentându-l tânăr, după moartea lui Caesar, când afacerea moștenirii acestuia îl lansase în primul plan al vieții publice, dar cu mult timp înainte de tentativa deificării, care l-ar fi îndemnat pe artist să-și idealizeze, în acest plan, personajul, descoperă un Octavianus plătând, departe de prototipul roman al virilității. Și într-adevăr, Octavianus n-a întrunit calitățile fizice care, împreună cu cele oratorice, cu inteligența politică și talentul militar, i-au impus pe conducătorii romani ce l-au precedat sau i-au fost, o vreme, contemporani. Mediocritatea a fost cea mai apăsătoare însușire a sa. Iar contextul politic, militar și social, dezvoltat după căderea fulgerătoare a celei mai importante personalități din istoria Romei, Caesar, favoriza strecurarea spre vârful ierarhiei a oricui ar fi dorit-o, dotat sau nu. Aflând de moartea lui Caesar și de hotărârea sa testamentară, care-l făcea, prin înfiere, urmaș, Octavianus, pe atunci în vârstă de numai 19 ani, părăsește Apollonia (în Epir), unde se concentra armata pentru expediția pregătită de Caesar contra geto-dacilor și apoi a parților, debarcând în aprilie 44 î.e.n. la Brundisium. Popularitatea lui Caesar, amplificată de hotărârea din 17 martie 44 î.e.n. a senatului convocat de Marcus Antonius, prin care testamentul acestuia a devenit public și orice plebeu a aflat că din averea lui Caesar îi revin 300 sesterți, înrudirea lui Octavianus cu dictatorul, precum și nevoia, relevată de Cicero, de a se găsi contracandidați celor din partida lui Caesar, spre a salva republica, îl plasează pe Octavianus în vârful vieții politice romane. Dar, în timp ce părea că viața politică evoluează conform dorinței lui Cicero și a altor senatori tradiționaliști, izbucni mișcarea de răzbunare a asasinării lui Caesar. După incinerarea acestuia mulțimea exaltată porni asupra caselor conspiratorilor, silindu-i să părăsească Italia. Antonius, înțelegând șubrezenia unui astfel de sprijin, lichidă, însă, mișcarea, încât în momentul sosirii lui Octavianus se apropiase de senat și numai dușmănia lui Cicero îl împinse în partida adversă. Octavianus, care adoptase numele Caius Iulius Caesar Octavianus și primise salutul veteranilor dictatorului, tratează, în același timp, cu senatorii, dezvăluind, încă din tinerețe deci, calitatea sa principală: duplicitatea, care i-a imprimat comportament de simulant. Prudența îl îndeamnă a-și lua măsuri de asigurare

față de conflictul cu Antonius, conflict ce se conturase din momentul în care Antonius își exprimase îndoiala în capacitatea prea tânărului Octavianus de a administra moștenirea lui Caesar. Astfel că Octavianus, beneficiind de sprijinul unor bogătași, precum și de clauzele unei înțelegeri secrete cu Cicero, își ridică o armată proprie. După lupta dintre Octavianus și Antonius de la Mutina, luptă rămasă indecisă pentru că Antonius s-a putut retrage nestânjenit, lui Octavianus i se refuză candidatura pentru consulat. Octavianus trece la o acțiune hotărâtă și în iulie 43 î.e.n pornind asupra Romei o ia fără luptă. Trezindu-se față-n față cu puternica armată a lui Antonius, Octavianus alege alianța cu Antonius și Lepidus. Prin întrevederea de la Bononia (Bologna), din octombrie 43 î.e.n, Octavianus, Antonius și Lepidus constituie cel de-al doilea triumvirat, care capătă în chiar titulatura sa formula demagogică „pentru organizarea statului” care va caracteriza întreaga carieră politică a lui Octavianus.

Noul acord de confirmare a triumviratului, încheiat în octombrie 40 î.e.n la Brundisium, îi face stăpâni absoluți pe Octavianus, în Occident și Iliria, pe Antonius, în Orient și pe Lepidus, în Africa. Tot prin înțelegerea de la Brundisium, Octavianus și Antonius își oferă reciproc dreptul de a recruta armate în vederea combaterii lui Sextus Pompeius și, respectiv, a parților. În 39 î.e.n., Octavianus, în acord cu ceilalți membri ai triumviratului, oferă lui Sextus Pompeius Magnus, în schimbul păcii, Sicilia, Sardinia, Corsica, promisiunea consulatului, a administrării Peloponesului și a compensării averii părintești ce-i fusese confiscată. Pacea internă astfel adusă și dorită de toți deveni țelul politic manifest al lui Octavianus, care-și drapă cu el intențiile de instaurare a conducerii personale. Cu excepția unor scurte întreruperi, pacea internă a fost mitul fluturat de propaganda lui Octavianus, bine organizată de acesta. Prima manifestare propagandistă în acest sens este celebrarea mistică a păcii în cea de-a patra Eglogă a poetului Vergilius. În urma „campaniei păcii” ,în care se angajaseră mai toți amicii lui Octavianus popularitatea acestuia crește continuu în timp ce Antonius pierde pe acest teren prin legarea sa prea strânsă de Cleopatra, cu care chiar se căsătorise în 36 î.e.n. În timp ce Octavianus, prin acordarea unor drepturi provinciale, consolidează unitatea imperiului în jurul Romei, Antonius cedează Cleopatrei teritoriile orientale obținute în 39 î.e.n. Acest fapt, precum și deschiderea testamentului lui Antonius, păstrat în templul Vestei, prin care Antonius dispunea să fie înmormântat în Egipt și-l recunoștea ca legitim pe fiul lui Caesar și al Cleopatrei, au fost abil exploatate de propaganda ,din ce în ce mai bine organizată a lui Octavianus, astfel încât, la sfârșitul anului 32 î.e.n., Roma declară război Egiptului. Octavianus făcuse în acest fel pasul decisiv pentru

înlăturarea singurului său concurent primejdios. În bătălia navală de la capul Actium, de pe Marea Ionică, la 2 septembrie 31 î.e.n. flota romană obține o victorie ușoară, iar trupele romane pătrund cu ușurință în Egipt, prin Alexandria.

Caracterul duplicitar și demagogic al lui Octavianus imprimă aceleași trăsături și formei puterii sale. Astfel, în loc de imperiu, ușor de declarat, Octavianus se așază în fruntea Romei exercitând putere de împărat, dar afișând o falsă democrație, prin păstrarea unui senat lipsit de putere. Această formulă, menținută până la sfârșitul sec. al III-lea e.n., căpătat numele de „principat”.

La 13 ianuarie 27 î.e.n., Octavianus, sub pretextul reorganizării statutului, își ia *imperium proconsulare* în 7 provincii ceea ce-i conferă veniturile acestora și comanda armatei. După 3 zile, la 16 ianuarie 27 î.e.n., Octavianus face să i se decerneze cognomenul sacru de Augustus, termen religios care-i acorda misie divină, precum și titlul Imperator Caesar Augustus *divi filius*. Demagogia regimului lui Octavianus atinge cote deosebite, ce vor fi menținute de-a lungul întregii sale domnii.

Câteva personalități care l-au slujit cu fidelitate, între care Gaius Cilnius Maecenas și Marcus Vispanius Agrippa, au adunat în cercul din jurul împăratului pe cei mai înzestrați contemporani, între care mulți poeți. Lui Octavianus i se datorează transformarea armatei în armată plătită. Dispunând de o atare putere, Octavianus încurajă pe ascuns ceea ce respinsese formal: divinizarea sa. A fost numit *pontifex maximus* și a reconstruit templele și tot ce ținea de religie.

Octavianus nu a avut băieți în nici una din cele trei căsătorii și de aceea a fost tulburat în ultimii ani de domnie de problema succesiunii, ceea ce demonstra, o dată mai mult, caracterul monarhic al formei puterii ce-o instaurase. Adoptă, atunci, pe fiii ginerelui său, Agrippa, dar și acesta și fiii săi au murit înaintea lui Octavianus. Din numeroșii moștenitori pe care Octavianus îi adoptă, câștigă tronul fiul său vitreg mai mare, Tiberius Iulius Caesar. Pentru a-i întări dreptul de succesiune, Octavianus îl căsătorește pe Tiberius cu fiica sa Iulia, îl înfiază în anul 4 e.n. și îl asociază la domnie în 13 e.n. În acest fel au fost puse bazele dinastiei iulio-claudice. Murind la 19 august anul 14, Octavianus a avut momentul de sinceritate al mării treceri și care, mai bine decât orice caracterizare, îi definește personalitatea. Considerându-și viața un rol pe scenă, a spus: „Dacă piesa v-a plăcut, aplaudați și cu toții conduceți-mă!”